Euskal Herriko Ahotsak

ahotsak.com

Julita Arregi Etxeberria

Eibar, Gipuzkoa (1924)

Aurkibidea

Biografia

Arragueta kalean jaio zen eta hantxe bizi izan zen ezkondu arte. Gurasoak elgoibartarrak zituen, baserritarrak. Sei anai-arreba ziren. Amak abarketak josten zituen etxean, Azkoitirako. Gerran Bilbora joan ziren eta ondoren Santanderrera eta Lleidara. Etxera itzuli eta berehala hasi zen lanean, 16 urte ingururekin, "Beisteginean" (BH bizikleta fabrika), sopletearekin lanean. Elkarrizketa egiteko orduan, Mari Carmen Agirre Berezibar izan zuen lagun Julitak (ezkerrekoa).

Zintak

EIB-032

- **Proiektua**: Eibarko ahozko ondarea
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Sarasua Aranberri, Asier
- **Data**: 2008-01-16
- **Iraupena**: 50 min
- **Euskarria**: MiniDV
- **Kodifikatzailea**: Etxeberria, Idoia
- **Emalea**: Sarasua Aranberri, Asier

EIB-033

- **Proiektua**: Eibarko ahozko ondarea
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Sarasua Aranberri, Asier
- **Data**: 2008-01-16
- **Iraupena**: 60 min
- **Euskarria**: MiniDV
- **Kodifikatzailea**: Otegi, Aitziber
- **Transkribatzailea(k)**: Elexpuru, Juan Martin
- **Emalea**: Sarasua Aranberri, Asier

Pasarteak

1. Gerra garaian ihesi

- **Erref**: EIB-032/004
- **Iraupena**: 0:02:08. **Hasi**: 00:03:02. **Bukatu**: 00:05:10
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ondasunen galera
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ihes egin beharra
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskolara herritik kanpo

Laburpena:
Arragueta kalean jaio zen Julita. Gerra garaian, Santanderrera eta handik Bartzelonara joan ziren. Ama lanean egon zen han, eta ahizpa bi neskame; eskolara joaten zen bera, eta katalanez ere ikasi zuen. Zazpi hilabete egin zituzten han. Bueltan, etxea errekisatuta zeukaten.

Transkripzioa
- Kontaidazu ia, Arraguetan jaixo ziñan?
- Julita: Ni Arragueta kalian, Arragueta seis, segundo. Han jaixo zan Pedrutxo, torerua, bigarrenian, ta ni haintxe jaixotakua naix.
- Mari Carmen: Hantxe Peoran.
- Peora bardiñian?
- J.: Peora bardiñian ta piso bardiñian.
- Aja, ezker-eskuma.
- J.: Baaaaai.
- Eta Pedrutxo ezautu zendun orduan?
- J.: Ke ba! Ointxe enterau naiz ni Pedrutxo hangua zala. Ez nekixan.
- Ordurako Eibartik juanda, ez?
- J.: Ba baaa pentsaizu! Ta gerra denporan, ba, hamendikan urten ein bihar, ta gure amak lehengusiña bat ekan Bilbon, ez eken umerik, ta gu lau neska amakin juan giñan Bilbora. Ta handikan, ba, zerera, Santanderrera. Santanderren eskas egon giñan. Ta gero Bartzelonatikan eruan eskuen a la provincia de Lérida, Vallfogona de Balaguer. Ta han ayuntamentuak gure amari emon etsen etxetxo bat. Ta gure ama zan Elgoibarkua, basarrikua, ta han, ba, zeuazen horrek eee... zelan esango detsut /esangotzut! nik e... “labradores”, baiña fuertiak ziran. Ta haretxekin juaten zan gure ama...
- M. C.: Biharrera.
- J.:... lanera...
- M. C.: Bai.
- J.:... ba mendira. Ta gu, beste aizta bi, de criada egon ziran han, Vallfogona de Balaguer, ta nere aizta ni baiño...
- M. C.: Nauxixaua.
- J.: ...txikixaua ta ni eskolara juaten giñan. Ta nik ederto ikasi neban, ta baitta nere aiztiak be, zera, katalan.
- Katalanez, e?
- J.: Katalan. Ta oindiokan be, zera, [el himno], hango himnua, ta hamar kontatzen ditturaz /kontatzeitxuraz/ katalanez.
- Bai, e?
- J.: Bai. Ta han ederto egon giñan.
- Zenbat denpora ein zenduen?
- J.: Han zazpi hilabete. Ta handikan llegau [in zenian] zerak eee... horrek eee...
- [...]?
- Bai, ba, honutz etorri giñan ta etxera.
- Ta ia Eibarrera buelta.
- J.: Eibarrera. Ta grazias aittak ez ekixan ezer, baiña piso bat hartuta ekan, guria errek... erreke... “¿cómo se suele decir?”...
- Errekisauta.
- J.: Ee hori...
- M. C.: Errekisauta, bai.
- J.: Ta ez ekan etxerikan ta berak hartu eban beste etxetxo bat. Ta Arraguetan han be. Esto, [Matrixanenekuak] ezautuko dittuzuz, ezta? Ba haretxen etxian, lehelengo be bai ta gero be bai.

2. Arragueta kalea

- **Erref**: EIB-032/005
- **Iraupena**: 0:04:11. **Hasi**: 00:05:10. **Bukatu**: 00:09:21
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Kaleak, plazak
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Merkataritza, dendak (kokapena)
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak

Laburpena:
Arragueta kalean neska-mutilek elkarrekin jolasten zuten; zirkua egiten zuten. Okindegia, patata saltzailea, dendak... "Tartakoneko" zapata denda, harategia. "Juanita Ondarru"ren taberna. Tunelpea. Ebanisteria. Balentziaganeko taberna.

Transkripzioa
- Orduan, Arragueta kalia ondo ezagutu dozu?
- Julita: Ederto!
- Zelakua zan?
- J.: E?
- Zelakua zan Arragueta kalia?
- J.: Uuuuu, haren modoko kalerik ez euan Eibar guztian, e! Ta, gaiñera, famosos. Ta jolasten neskak eta mutilak. Ta han ba mutilak ta neskak zirkua eitten eben. Nik ez, e? Ta orduan eruan bihar zan, ba, inperdible bat edo jostorratz bat edo. Ta Arraguetan daoz, ta oin be badao han etxe zahar bi, ta eskillara batzuk ta errekia. Ta hantxe itten eben zirkua. Ta zelako zirkuak! Demasak! uuu...!
- Errekan?
- J.: Errekan ez, errekia beherao. Beherao.
- Bai.
- J.: Gorao esplanada bat.
- Mari Carmen.: Hantxe dao oin be.
- J.: Eta gero eskillara batzuk. Eta hantxe jarritta. Bueno, udan; neguan ezin zeike.
- Bai, bai. Han Arragueta jeisten, behekaldian?
- J.: Bai, bai.
- Eskumatara.
- J.: Bai, bai, hantxe jolasten genduan.
- M.C.: Oin ipini dabe tapauta ta oin errekara ezin zeike juan.
- J.: Bai. Baiña hantxe zirkua eta zelako zirkuak eitten zittuen, buenoo...! demasak!
- Eta, bestela, Arragueta kalian, dendarik eta tabernarik bazeuan?
- J.: Bai, bai! Euan Baskaranenekua. Baskaranenekua. Ta akordatzen naiz, nik ohetikan entzutzen neban kinia. Ta... kinia... numeruaz...
- Bingo moduan?
- J.: Ta etxetikan, ohetikan entzutzen neban. Ta gero...
- M.C.: Panaderixia beti, panaderixia beti.
- J.: Panaderixia oin be hantxe dau panaderixia. Tellerianekua. Tellerianekua. Haura panaderixia ta gero pataterua euan bat eta beste bat Eulalia... Eulalia zan, zera, Aranzeta.
- M.C.: Aranzetanekua.
- J.: Aranzetanekuak. Zuk ezautuko dittuzuz harek.
- M.C.: Aranzeta Sarasketa. [...]

- J.: Ta gero harek dendia euki eben.
- M.C.: "Ultramarinos".
- J.: "Ultramarinos" euki eben, bai.
- M.C.: Gaiñera, dotoria. Haundixa ta dotoria.
- Orduan danetik zeuan?
- J.: Baai ta beste bat patatero, "ultramarinos" ekan harek be.
- M.C.: Han beherao Joxemarin tabernia. Ta pixkat beheratxuau euan Tartakoneko zapaterixia. Tartako, Urzelai.
- J.: Bai, Urzelai.
- M.C.: Gero hemen egon da, hor, Bidebarrixetan. Urzelai. Tartakonekua zan ha.
- J.: Bai.
- M.C.: Ta beherao karnizerixa bat ta ha zan nere...
- J.: De la Juanita?
- M.C.: ... nere gizonan amama-ta.
- J.: Aaa...
- M.C.: Karnizerixia.
- J.: Han?
- M.C.: Bai, hantxe euki eben, Amutxastegi ta, hantxe euki eben. Ta gero beherao taberna famoso bat, "el puente cómo le llamaban"?
- J.: La de Juanita Ondarru euki eban han tabernia.
- M.C.: Ez, gorao. Gorao ha.
- J.: "Aquella... más."‥ beherao, Arraguetatik behera ezkerrerutz jekanan harek.
- M.C.: "Al lado del túnel tuvo aquella".
- J.: Ta gero han dau tunelpe bat.
- Bai.
- J.: Tunel bat. Ta han, ha, zera, zein zan? Korta... Kortazar edo... Kortazar ez... Ez dakit [...].
- M.C.: Kortatxonekua.
- J.: Kortasonekua. Ta harek ekazen eee...
- M.C.: Serrería.
- J.: ... zera... una ebanisteria.
- M.C.: Zerrerixia.
- J.: Ta eukitzen zittuen kanpuan tronkuak. Tronkuak eukitzen eben.
- M.C.: Oin be badao. Oin be dao hori, "tirando a" Plaentzia, errekia ta "a mano izquierda son los de Arrillaga".
- Bai, bai.
- J.: Arrillaganekuak, bai.
- [...]
- Lehenau orduan zeuan Kortaxonekua...
- J.: Kortasonekua, bai, hantxe euan.
- Grabadoreserutz doian... hori
- J.: Hooori!
- M.C: Horixe.
- J.: Hori, hantxe, hantxe tunelpian.
- Eta esan dozue Maria `Ondarru´ edo zelan zan?
- J.: Juanita `Ondarru´.
- Juanita `Ondarru´
- J.: Juanita `Ondarru´k euki eban tarbenia.
- Bertan?
- J.: Bertan, bai, hantxe.
- M.C.: Ez, goratxuau, goratxuau.
- J.: Noo! bertan, "un poquito... allí mismo tuvo La Juanita Ondarru, sí, sí, sí".
- M.C.: "¿En Arragueta mismo?"

- J.: "Sí, sí, sí".
- M.C.: "Por allí era".
- J.: "Sí, yo me acuerdo bien de la Juanita Ondarru allí".
- Eta esan dozu beste taberna bat esan dozu be bai...
- J.: Bai, zerian... Baskaran... Baskaranenekua.
- M.C.: Aquél qué era... el... Baskaranenekua
- J.: E?
- M.C.: Baskaranenekua. Ta han behe-behe-beheian?
- J.: Behe-behian Balenziaganekua.
- J.: Balenziaganekua.
- Behe-behian eskumatarutz?
- J.: Eskumara.
- Oin Josemari edo han...?
- J.: Ee.. oin han zer dao? oin barrixa einda dao han, eskuak...
- Bai.
- M.C.: Botikia... Etxa barrixak ta botikia ta...
- Bai, [...].
- J.: Hantxe Balenziaganekua.
- M.C.: Gerran apurtu in zan ha. Ha puntia apurtu in zan gerran. Beste guztia ez, "pero se desapareció lo de Tartako".
- J.: "Sí, luego alli hicieron los de Azpiri o"... hori etxiori.
- Bai, bai.
- J.: Baiña hantxe, hantxe; hantxe euan Balenziaganeko...

3. Pedromaneko zubia eta tailerrak

- **Erref**: EIB-032/006
- **Iraupena**: 0:03:05. **Hasi**: 00:09:21. **Bukatu**: 00:12:26
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Kaleak, plazak
- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Debabarreneko lantegiak

Laburpena:
Zubi bat zegoen Arragueta bukaeran. Bartoloneko edo Pedromaneko zubia. Tailerrak: "Beistegi". Bertan egin zuen lana Julitak. Orbearen tailerrak. Tunela. Etxea eta kapila ere bazuten orbeatarrek.

4. Mari Karmenen aita, pelukeroa

- **Erref**: EIB-032/009
- **Iraupena**: 0:03:36. **Hasi**: 00:14:08. **Bukatu**: 00:17:44
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Pertsonaia ezagunak
- Euskara » Euskararen egoera

Laburpena:
Gaztetan, euskaraz egiten zuten biek. Beraien aitek ez zekiten erdaraz. Mari

Karmenen aita ile-apaintzailea eta alpargatagilea zen; Durangon ikasi zuen lanbidea. Tripatruke Gasteizera bidali zuten aita, erdaraz ikasteko. Eugenio Agirre, "Elorrixo". Kanpazartik Eibarrera eraman zuen aitak ama, eta pozik Untzaga kalean. Zezenbide eta putetxeak. Erregea etorri zenekoa; Bittor Sarasketak esan ziona.

5. Gurasoak elgoibartarrak

- **Erref**: EIB-032/012
- **Iraupena**: 0:03:08. **Hasi**: 00:19:52. **Bukatu**: 00:23:00
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak
- Ekonomia eta industria » Emakumeak lan-munduan (etxetik kanpo)
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Esaerak

Laburpena:
Zortzi senide ziren, baina bost irten ziren aurrera. Amak abarketak josten zituen, titara handi batekin. Galtzak ere egiten zituen. Aitak aparte bazkaltzen zuen, beti ordu berean. Lanen banaketa. Elgoibartarrak ziren biak. Urruzunori buruzko esaera. Matute itsuari egin zioten tranpa, zilarrezko duroa lurrean.

6. BH lantegian sopletista

- **Erref**: EIB-032/013
- **Iraupena**: 0:01:37. **Hasi**: 00:23:00. **Bukatu**: 00:24:37
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Emakumeak lan-munduan (etxetik kanpo)
- Ekonomia eta industria » Langileen arteko harremana eta langile-mugimenduak
- Ekonomia eta industria » Lan-prozesuak
- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Debabarreneko lantegiak

Laburpena:
Ahizpa bat "akabatzailea" zen eta bestea sopletista. Koadroak egiten zituzten. Destajora egiten zuten lana. 1941ean soldata zein zen erakusten duen papera du esku artean.

7. Tailerretan, emakume mordoa

- **Erref**: EIB-032/015
- **Iraupena**: 0:02:22. **Hasi**: 00:24:45. **Bukatu**: 00:27:07
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean
- Ekonomia eta industria » Emakumeak lan-munduan (etxetik kanpo)
- Ekonomia eta industria » Lantegiak

- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Debabarreneko lantegiak
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Gerratik itzulera

Laburpena:
"Beisteginean" (BH bizikletak) 15-16 urterekin hasi zen. Hortxe eta Orbeanean emakume gehiago zegoen lanean gizonak baino. Koadroak egiten. Eskuz margotzen ziren. Gizonak kartzelan zeuden. Moisesen tailerrean, Matsarian, dena emakumeak ziren. Gasteizera eraman zuten lantegia, gero.

8. Gerra garaiko lanak

- **Erref**: EIB-032/018
- **Iraupena**: 0:04:22. **Hasi**: 00:35:00. **Bukatu**: 00:39:22
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ekonomia gerra garaian
- Ekonomia eta industria » Emakumeak lan-munduan (etxetik kanpo)

Laburpena:
"Tragamakinas", Egurrola: gerra garaian, baimena zeukan tailerrez tailer ibiltzeko, makinak hartzen, Bilbora eramateko. Deustun egin zuen lana Julitaren aitak sasoi hartan. Gerra ostean, Estazio kalean bitxi-dendan egon zen lanean Mari Karmen; gero, harategian. Makinak nola kopiatzen zituen bere senitarteko batek, "Txapel"ek; musikaria zen. Hark loteria partizipazioekin izan zituen komeriak.

9. Bizikleta koadroak egiten

- **Erref**: EIB-032/019
- **Iraupena**: 0:03:17. **Hasi**: 00:39:22. **Bukatu**: 00:42:39
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Industria motak » Bizikleta-fabrikak
- Ekonomia eta industria » Lan-prozesuak
- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Debabarreneko lantegiak

Laburpena:
Ezkondu ostean lanean jarraitu zuen Julitak. 3-4 urtean ibili zen. Sopletean koadroak egiten zituen. Limakoak zeuden. Hondar-txorroa. Bizikleta asko egiten ziren. Eibarko bizikleta tailerrak.

10. Etxean lanean

- **Erref**: EIB-032/020
- **Iraupena**: 0:04:53. **Hasi**: 00:42:39. **Bukatu**: 00:47:32
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Emakumeak lan-munduan (etxetik kanpo)
- Ekonomia eta industria » Industria motak » Armagintza
- Ekonomia eta industria » Industria motak » Grabatua
- Lanbideak » Negozioak, dendak

Laburpena:
Eibarren, gerra aurretik etxeetan egiten zen lana: txarolatzen, grabatzen, pikatzen... Arragueta kalean pilotak ere egiten zituen gizon batek. Egurra nola pikatzen zuen emakume batek. Eskopetak. Errekadista ibili zen Julita, etxez etxe. Paboia, eskopeta kañoiak. Perleatua nola egiten zen, damaskinatuan.

11. Damaskinatua

- **Erref**: EIB-032/022
- **Iraupena**: 0:03:04. **Hasi**: 00:47:46. **Bukatu**: 00:50:50
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Merkataritza, dendak (kokapena)
- Ekonomia eta industria » Emakumeak lan-munduan (etxetik kanpo)
- Ekonomia eta industria » Industria motak » Grabatua

Laburpena:
Damaskinatua. Urredunanekora joaten ziren, urrezko haria erostera. Urre gorria eta berdea. Punzoia. Grabatua askok egiten zuten etxeetan. Bitxi-dendan saldu egiten zituzten, gero, Mari Karmenek-eta. Petakak. Pikadora asko zegoen. Etxe guztietan egiten zen zerbait. Julitaren amak, abarketak.

12. Garbitokiaren inguruko kontuak

- **Erref**: EIB-032/023
- **Iraupena**: 0:05:09. **Hasi**: 00:50:50. **Bukatu**: 00:55:59
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa garbitzea
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak
- Ekonomia eta industria » Emakumeak lan-munduan (etxetik kanpo)

Laburpena:
Garbitokia non zegoen. Mahaiak. Ura nola kentzen zuten. Terreinak (barreñoak) buruan hartuta. Jabondu eta astindu. Mari Karmenen izeba "labandera" zen. Sei bat "labandera" zeuden garbitokian. Bainua hartzera joaten ziren bertara. Izebarekin lotutako pasadizoa.

13. Alpargatak nola garbitu

- **Erref**: EIB-033/005
- **Iraupena**: 0:00:30. **Hasi**: 00:08:52. **Bukatu**: 00:09:22
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Garbitasun pertsonala

Laburpena:
Alpargatak nola garbitzen ziren azaltzen du Julitak.

Transkripzioa
-Julita: Badakizu zelan garbitzen zian? Ba lelengo garbittu, ezta, jaboiakin, ta gero pastilla batzuek euazen, eta haretxekin emon. Ta ederto garbitzen zian, zuri-zuri-zuri.
-Hagiñak garbitzeko zerakin be, zepilluakin, zaharrak, eta haretxekin. Ta gero untau, pinttau moduan, pinttau moduan. Euzkittan ipiñi sikatzeko.

14. Marino pilotari eibartarra

- **Erref**: EIB-033/007
- **Iraupena**: 0:00:56. **Hasi**: 00:13:58. **Bukatu**: 00:14:54
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Pertsonaia ezagunak
- Aisia » Kirola » Pilota

Laburpena:
Eibarko Marino pilotari ezagunaren anekdota bat aipatzen du Julitak.

Transkripzioa
-Gero pelotari ona ein zan. Badakat nik erretratua hori noiz...
-Zuk entzunda daukazu Marino Eibarren?
-Marino pelotarixa?
-Bai. Famosua, famosua.
-Julita: Da gerria-ta pasau ta gero etorri zan Eibarrera, da joan zan frontoira, da danari begira, holan danari begira. “Zer darabik, Marino?”. “Kuadro bat gehixao daok hemen!”. “Kuadro bat gehixao?”. “Hori”. Franco euan.
-Famosua Marino.
-Semiari be esaten etsan: “Hi, hasi hari goittik behera, e, hire karreria hoixe dok eta; ibilli hari hamen goittik behera antxintxiketan, nik ez deuat beste karrerarik emongo eta”.
(lehengoa errepikatzen du).
-Salaua zan.

15. Eibarko frontoi zaharra eta raketistak

- **Erref**: EIB-033/008
- **Iraupena**: 0:03:34. **Hasi**: 00:14:54. **Bukatu**: 00:18:28
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kirola » Raketistak

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Eraikuntzak eta azpiegiturak
- Aisia » Kirola » Pilota

Laburpena:
Eibarko frontoi zaharra deskribatzen dute. Gerra garaian frontoiari zatia kendu zioten etxe bat eraikitzeko. Eibarko raketista eta pilotari ugari joan zen kanpora bizitzera. Eibarko pilotarien maisua Fernando "Tximinua" izan zen. Beste pilotari batzuk izendatzen dituzte.

Transkripzioa
-Frontoi Zaharra aittatu dozue. Frontoi Zaharra be famosua zan.
-Bai.
-Zelakua zan inguru hori? Ze eitten zan han?
-Ba han, frontoi ederra zan, e, eder-eder-ederra. Eskolia ein eben harutzatxuao. Hori zan oso...
-Julita: Baiña eskolia onduan jeuanan ezta frontoia?
-Ez. Oso luzia zonan hori. Frontoi ederra. Hor jokatzen eben partiduak, nik baukat erretratua, Eibarko lau mutill, artietan nere anaia, gazte-gaztiak, zuri jantzitta, euren zestokin, zelan inagurau eben ta zelan ein eben han. Oso polit-politta zan. Partiduak eitten zian, lagunak ez dakizu, gu txikixak giñan-ta.
-Julita: Jente asko joan zan "de raquetistas y de pelotaris" ta. Bua, pilla bat.

-Eta gero gerria, sartu zienian honek jentiok, ba ein eben, hau da, ezta, frontoia, bere pareta ta dana, ta hamentxe ez eben ba ein etxe bat! "De la sindical" edo nik ez jakiñat zer ein jonen han. Etxe bat.
-Frontoi erdixan.
-Bai. Eta kendu etsen zati haundi bat. Estropeau ein zan frontoia. Gero ba jentia ez zan joaten eta estudixuak hau ta bestia...
-Julita: Lehen zenbat jente Eibarretikan, bai gizonak eta bai andrak, raketistak, zenbat! Sevillara, Madrillera, Barzelonara... "Pero" mordua. Gurekin jokuan eitten dau batek, Mari Karmen Ojanguren, hori be raketista Madridera joan zan eta hantxe ezkondu zan madrileiño batekin.
-Neuk be lehengusiña bi, hor bizi zana, labanderia-ta, gero Madrillen bizi zan señora.
-Julita: Suertia eindakuak asko, e.
-"Eran gemelas", Aureli ta Emili. Eta jun zian Madridera; baiña antziñan, e. Ba treintaiunuan edo dosan edo jun zian Madridera. Eta oso pelotari on-onak, ta fiñak, eta hantxe bizi zien gero Madriden.
-Ta zeiñek emuten jotsenen klasiak horreri?
-Ba “Tximiñuak”. Fernando Tximiñua. Neu be ibili nintzonan euron raketekin. Tximiñua motia jekanan baiña Fernando. Isasixan bizi zonan. Bai, gizon majo bat.
-Klasiak egoten ziran?
-Bai, mordua, mordua.
-Julita: Mediku batekin ezkondu zan haura be.
-Lehen esaten ipuiñak gerria baiño lehenao zerak, tranbiak danian Madriden, eta urtetzen eben jolasten ebenian hamabixak edo, gabeko hamabixak edo. Oin ba ordu bixak eta hirurak dia baiña hamabixak be ba berandu lehen. Ta tranbia hartu bihar. Ta jarri tranbian ta taka-taka-taka, ta beti ba jentia, ezta, ta. Eurak euskeraz eitten eben dana. Eta aurrekuari: “Hi, jo don!?”, trinbia ba jo bihar tranbian, eta “Hi, jo don?”, “Bai, jo jonat!”.

16. Lehengusuek emandako erraketekin frontoira

- **Erref**: EIB-033/011
- **Iraupena**: 0:01:34. **Hasi**: 00:20:08. **Bukatu**: 00:21:42
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Pertsonaia ezagunak
- Aisia » Kirola » Pilota

Laburpena:
Carmeni lehengusuek eramaten zizkioten erraketak eta frontoi zaharrean "Tximinua" maisu zuela ibili zen. Pilotari batzuk izendatzen dituzte, tartean Carmenen anaia, pilotari ezaguna.

Transkripzioa
-Zeuek ez ziñazien ibilli pelotan?
-Julita: Ni ez.
-Ni bai.
-Julita: Ni akordatzen naiz jente asko joan zala-eta, hemen eitten eban sopletian, haura en Sabadell estuvo de pelotari..
Ba honek lehengusiñok, raketak-eta bihar zian, ekarri eitten esten neri, eta ibilli naiz ni Frontoi Zaharrian da, con hora, Tximiñua, ta Nievesekin, Rusiara joan zonan ba gerra denporan. Nieves Etxeberria. Bai. Nere edadekua zonan. Rusian daon oiñ koittaua. Bai, bialdu jonen umetan da hantxe daon. Gustavon-ta arrebia.
-Julita: A, si!, La Nieves y la Paz. Bestia Mejikon. Nieves hil zonan, ruso batekin ezkondu zonan eta haura hil zonan. Eta gero Paz haura be raketista joan zan Mejikora ta harek italiano batekin, txarkuterua-edo, harek suertia ein eban eta oindio bizi da. Ta gero Gustavo zonan, Gustavo pelotarixa.
-Gustavo be pelotarixa. Hamen asko pelotarixak.
-Julita: [...] eta baitta [...] hojalaterua be bai.
-Mordua. Nere anaia gero handik etorri zanian jun zan Valenziara, al Frontón Valenciano. Eta han ein zan famosua, famosua. Reseñas de periódico-ta baukat nik, famosua.

17. Anaia Madrilera pilotara

- **Erref**: EIB-033/014
- **Iraupena**: 0:01:23. **Hasi**: 00:26:20. **Bukatu**: 00:27:43
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Aisia » Kirola » Pilota

Laburpena:
Anaia, Fernando Agirre, pilotari ezaguna Madrilera joan zeneko kontuak eta handik bueltan gaixotu eta hil zenekoa. Julitaren senarraren inguruko pasadizo bat.

18. Errepublika garaiko eskolako kontuak

- **Erref**: EIB-033/016
- **Iraupena**: 0:01:20. **Hasi**: 00:33:38. **Bukatu**: 00:34:58

- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Politika » Jarrera politikoak » Errepublikanoak

Laburpena:
Eskolara udaletxera joaten zirenean hondartzako hondarra eramaten zuten eraikuntzako langileek eta hari ura botata jolasean aritzen ziren. Eskolan errege-erreginaren koadroak zituzten eta errepublika garaian gizon batzuek eraman zituzten.

19. "Errepublika plaza"

- **Erref**: EIB-033/017
- **Iraupena**: 0:01:55. **Hasi**: 00:34:58. **Bukatu**: 00:36:53
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak
- Politika » Gerra zibila (1936-1939)

Laburpena:
Errepublika atera zen egunean aita eta amarekin plazan egon zen plazari izena nola aldatzen zioten ikusten: "Errepublika plaza" izena eman zioten. Eibarko emakume baten pasadizoa kontatzen du Julitak.

20. Erreboluzio garaia

- **Erref**: EIB-033/018
- **Iraupena**: 0:01:02. **Hasi**: 00:36:53. **Bukatu**: 00:37:55
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939)

Laburpena:
Erreboluzioa egin zeneko kontuak kontatzen dituzte, militarrekin pasatakoak eta kantu bat.

21. Txirikiletan jolasean

- **Erref**: EIB-033/019
- **Iraupena**: 0:03:37. **Hasi**: 00:37:55. **Bukatu**: 00:41:32
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak

Laburpena:
Plazako arkupeetan ibiltzen ziren jolasean eta eguraldi onarekin Untzagan. Txirikiletan jolasten zuten; jolasaren nondik norakoa azaltzen dute. Mendira joan eta gaztainen hostoekin kapelak egiten zituzten.

22. Eibarko putetxeak

- **Erref**: EIB-033/020
- **Iraupena**: 0:04:15. **Hasi**: 00:41:32. **Bukatu**: 00:45:47
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Bideak
- Aisia » Taberna giroa » Putetxeak

Laburpena:
Elgetara ez zegoen biderik. Eibarko kaleak; herriko bi putetxeen inguruko kontuak aipatzen dituzte.

Transkripzioa
- Mari Carmen: Ta kamiñorik be ez euan Elgetara, e? kamiñorik be ez. Gero in eben /ieben/.
- Zeuek, orduan, Untzagatik, Zezenbidetik...?
- M.C.: Gu Zezenbidetik... bueno, ha zan kallejoia, ta han ez ebillen karrorik be ez, autorik be ez ta... Ta han, han be ibiltzen giñan ume mordua jolasten, edo ontzitxuekin ta kopintxuekin ta, ez dakizu? Ta gero han goixan, igo halan bueltan ta, ointxe daozen moduan, etxe bi. Han euan Casablancaneko etxia, putaetxia han.
- Putaetxia?
- M.C.: Putaetxia. Ta ikutzen eskuen guri...
- Julita: Villaconcha y Villamarina [...].
- M.C.: Bai, Villaconcha bat, eta bestia, handikaldekua, “La casa del Campo de María", haundixaua. Bai. Hara ez giñan juaten asko, baiña hamenguari bai. Hamengura juaten giñan ta “Ey, guapitas, ¿nos traéis pasteles?” ta pastelen billa Pistonenera. Ta gero txakur haundixa-ta emoten eskuen ta gure pozaa! bueno...!
-Ta ze zian kanpotarrak zian?
- M.C.: Bai, dan-danak kanpotarrak, e! danak kanpotarrak. Gaiñera, "de carné" zian, e? ez oin dabizenak hor.
- J.: Ta, gaiñera, etortzen ziran barixakuan.
- A bai?
- M.C.: Bai, barrixak.
- J.: Ta Estaziño kalia dana gizonez jositta.
- M.C.: Bai, trenian, trenian.
- J.: Desfilia. Perfume bat eta... bueno...!
- M.C.: Bai, bai. bai.
- J.: Neska... majak, gaiñera, neskak be.
- Eibar guztia kruzau bihar, gaiñera.
- M.C.: Bai, dana, dana.
- J.: Dana! Hantxe, zain-zain.
- M.C.: Ta notatzen jakuen, porke zapata takoitxuakin ta pintauta, baiña exageradak ez zian etortzen. Oin dabiz gehixo, e! Bueno...! Harek bakarrik, ba, neska ederrak eta, ba, soiñeko sedazkua igual ta zelan domeketan bakarrik jazten zan ondo, ba: "Eneee! Esas son aquellas, las putitas, las putitas". Ez dakizu? Ta euan ayuntamentoko atzian, oin arte be hantxe eon da, Kruz Roja modokua egon da –oin barriztu zelan ein eben, ba, oin ez dau; poliziakua bakarrik dare oin– ta hantxe...
- J.: Rebisiñua, ezta?
- M.C.: ... rebisiñora juten zian. Obligauta, e! Obligauta, rebisiñora. Bajatzen zian Zezenbidetik eta rebisiñora juten zien.
- J.: [Ez non] akordatzen, hori entzunda.

- M.C.: Bai. Ta gu, ba, zelan ez zekiun ezebe, ba, gu, ba, errekauak] ein ta... Bueno...! Behin bautizua euan euan umen batena, bautizua. Gu pozik euren atzetik. Kotxian jun zian bautizora. Ta gero, bueltan, Zezenbidian Gure-leku tokixa dauan denda bat zan ta hamen beti tabernia. Beste tabernia, jaten-ta emoten dabe ba oin? Gure-leku dau bat, ezta?
- J.: A bai! zelan don haura?
- M.C.: Gure-leku. Ta bestia hamen euan lehen era “Bar Unión” era antes, baiña oin beste izen bat dauka, gero aldemenian dau “el Xok”.
- Gurbil.
- J.: Gurbil!
- M.C.: Gurbil! Gurbil. Ha beti izan da tabernia. “Bar Unión” antziñan, gero “Bar Luis” ta oin ba Gurbil. Ta hamen, Gure-lekun tokixa... Gure-leku euan tabernia, ha zan dendia, Baskaraneneko dendia. Famoso... alkatesia?
- Bai.
- M.C.: Haretxen aittittana ta. Baskaran...
- Marzelino ta...?
- M.C.: Marzelino Baskaran. Andria egoten zan dendan, Maria, andra guapa bat. Eurak tallartxua eken, ta semiakin ta alabiakin juten zan tallarrera Baskaran, Marzelino Baskaran. Semia gero, Baskaran, famosua zelan zan?
- Benigno.
- M.C.: Benigno.
- J.: Benigno Baskaran, gero alkatia izandakua?
- M.C.: Ez,ez.
- Ez, Auroran aitta.
- M.C.: Aurora, Aurora izan zan.
- Auroran aitta Benigno.
- M.C.: Aurora izan zonan alkatia!
- J.: Baiá aitta...?
- M.C.: Aitta Benigno.
- J.: Benigno. Baiña zuk esan dozu...
- M.C.: Aittitta Marzelino.
- J.: Aa... Marzelino, bai.
- M.C.: Marzelino Baskaran, famosua.
- J.: Aitta Benigno.
- M.C.: Marzelino Baskaran, gaiñera, zonan sozialista famosua.
- J.: Bai, bai.
- M.C.: Famosua. Ta gu bizi giñan... Bueno, hori akabatzera noia. Hantxe autotxuakin gorutz karameluak botatzen. Uuu... gure poza! karameluak, badakizu? jolin, txikitiakin bi emoten etsuen bakarrik eta han gratis!
- J.: Txikitan bat eta perruan bi.
- M.C.: Ta ez dakit zeiñen bautizua izan zan, baiña gerra-denporia baiño lentxuau.

23. Tanborreneko denda eta Birjinapeko okindegia

- **Erref**: EIB-033/022
- **Iraupena**: 0:04:24. **Hasi**: 00:47:23. **Bukatu**: 00:51:47
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Kaleak, plazak

Laburpena:
"Tanborreneko" denda eta Birjinapeko okindegiaren aipamena. Kaleen aipamena eta kokalekua.

24. 48 urtez plazan haragia saltzen

- **Erref**: EIB-033/027
- **Iraupena**: 0:01:22. **Hasi**: 00:58:30. **Bukatu**: 00:59:52
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, erostera
- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Bertsoak

Laburpena:
48 urtez egon da Carmen Eibarko plazan haragia saltzen. Eibarko gizon ezagun baten kantua abesten du Julitak.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.
2026-11-07

CC-by-sa | **Ahotsak.eus**
Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com